

Laatste dies voor Carel Stolker - 'Vale, rector magnifice' klonk het in een lege Pieterskerk

De universiteit moest door de coronacrisis afzien van veel tradities, maar aan het cortège, al was het maar met een klein clubje, hield zij vast.

© Foto Hielco Kuipers

Vrijheid van wetenschap, inclusiviteit en diversiteit zijn de thema's die Hester Bijl de komende jaren op de agenda wil zetten.

© Publiciteitsfoto Universiteit Leiden/Monique Shaw

Wilfred Simons

08/02/2021 om 20:22

LEIDEN

Afscheid nemen van de Universiteit Leiden doet een rector magnificus niet zomaar. Daar bestaat een vaste formule voor, in het Latijn uiteraard. 'Vale', zei de nieuwe rector tegen de oude. 'Vale, rector magnifice, iterumque vale' (Het ga u goed, rector magnificus, nogmaals, het ga u goed'). Vandaag om 9.30 uur, als Carel Stolker met echtgenote en dochters een gesprek heeft over de vraag wat hij met de rest van zijn leven gaat doen, gaat de niversiteit met Hester Bijl een nieuwe toekomst tegemoet.

Verwacht van de universiteit onder nieuw bestuur echter geen radicale breuk met het verleden. Vasthouden aan oude gewoonten en waarden is de reden van haar succes, zo bleek maandagmiddag tijdens de viering van haar 446ste dies natalis ('verjaardag').

De scheidende rector magnificus herhaalde in zijn zwanenzang nog maar eens een uitspraak van de kanselier Clark Kerr van de Universiteit van Berkeley (1911-2003). Die had een lijstje gemaakt van tachtig instellingen die vóór 1500 al bestonden en die er nu nog zijn. „Zeventig daarvan zijn universiteiten.” Dat roept de vraag op: waarom zijn universiteiten zo duurzaam? Dat heeft drie redenen, leerde Stolker van Kerr. Ze zijn 'stevig geworteld', zowel in hun geschiedenis als in hun omgeving. Ze worden bestuurd door de academici zelf. Ze blijven altijd trouw aan hun opdracht: het geven van onderwijs, het doen van onderzoek en dienstbaar zijn aan de samenleving.

Stolker hoopt de geschiedenis in te gaan als de 'grote verbinder'. Hij verstond de kunst om vroegtijdig de angel uit elk conflict te halen. Door decanen en instituutdirecteuren ervan te verzekeren dat 'delen vermenigvuldigen is', kreeg hij ze steeds aan zijn kant. Hij slaagde er bijvoorbeeld in om zonder veel ruzie academische instituten te incorporeren die losjes met de universiteit samenleefden. Zo ruilde het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde zijn zelfstandigheid in voor de veelgeroemde Asian Library bovenop de Universiteitsbibliotheek.

De koning besloot dan ook om Stolker voor zijn verdiensten te benoemen tot Officier in de Orde van Oranje Nassau. Burgemeester Lenferink legde de versierselen op een tafeltje, waarna Stolkers echtgenote ze bij haar man op de toga speldde.

Cortège

Een gebruikelijke diesviering zat er door de coronacrisis niet in. Via een videowall, waar 1700 studenten, docenten en hoogleraren op hadden ingelogd, was de Pieterskerk alleen virtueel vol. Maar het cortège ging door, al volgden slechts twintig togadragers de rinkelende staf van pedel Erick van Zijlen. Eén van hen was diesorator Ineke Sluiter, die waarschuwde voor het vitriool dat vanuit de huiskamers het publieke debat op social media vergiftigt.

In de echte wereld hebben we huiskamers, schoollokalen, overheidsgebouwen, kerken en kantoren. In elk van deze ruimten gedragen wij ons anders. Elke ruimte heeft eigen regels. Het besef ontbreekt dat de virtuele wereld ook zulke eigen ruimten heeft. „Twitter heeft een deur nodig”, zei Sluiter. Een deur die volgens haar moeten piepen, zuchten en kraken, zodat twitteraars goed beseffen dat zij hun huiskamer verlaten en een publieke ruimte betreden.

De vervuiling van het publieke debat op social media treft vrouwelijke journalisten en onderzoekers extra zwaar. Viroloog Marion Koopmans

vertrouwde Sluiter toe dat, na elk optreden in de media, haar 'tijdlijn volloopt met haat en bedreigingen'. Dat overkomt ook historici Nadia Bouras en Beatrice de Graaf. Inhoudelijk commentaar krijgen zij nooit, nee - zij worden afgerekend op hun uiterlijk en hun vrouwelijkheid. Ze krijgen 'ongewenste seksuele avances en doodsbedreigingen'. De schade die dit trollenleger aanricht, is groot. „Het vraagt moed om in zo'n klimaat van haat je stem te willen laten horen.”

Hester Bijl sloot impliciet bij Sluiter aan met de uitspraak dat zij haar rectoraat in het teken wil stellen van vrijheid van wetenschap, inclusiviteit en diversiteit. Onderzoekers hebben nu eenmaal 'verschillende perspectieven'. Ze beschouwt het als haar opdracht om ervoor te zorgen dat zij 'met respect voor elkaar in gesprek gaan'. Ook de coronacrisis vraagt haar aandacht. „Zelfs zij die aan het begin van de crisis vol energie waren, zijn nu futloos en moe door de combinatie van werk en de zorg voor het gezin.” Maar, sociale dieren als mensen zijn, wanhoopt Bijl niet. „Zelfs deze crisis leidt tot nieuwe verbindingen en nieuwe contacten.”

Bron: [Leidsch Dagblad](#), 08 februari 2021